

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

Varaktig förvaring av journalhandlingar inom den offentliga hälso- och sjukvården

Innehåll

1.	Uppgifter om framställan.....	2
2.	Journalhandlingar och informationshantering inom hälso- och sjukvården	3
3.	Beredning av gallringsbeslut	6
3.1.	Allmänt.....	6
3.2.	Digitala journalhandlingar i textformat	6
3.3.	Analoga journalhandlingar (inklusive analoga diagnostiska avbildningar)	9
3.4.	Genetiska uppgifter.....	10
3.5.	Digitala diagnostiska avbildningar	12
3.6.	Mikrofilmade journalhandlingar	14
4.	Värdebestämning för journalhandlingar.....	14
4.1.	Gallringsframställan.....	14
4.2.	Urval enligt födelsedatum	15
4.3.	Värdebestämning	16
5.	Tidigare gallringsbeslut och upphävande av dem.....	18
6.	Skydd av personuppgifter.....	20
7.	Förslag till beslut	22

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

I arkivlagen (831/1994) avses med handlingar som ska förvaras varaktigt handlingar och informationsmaterial som enligt det som föreskrivs i eller med stöd av lag ska arkiveras och som arkiveras efter att deras förvaringstid löpt ut.

1. Uppgifter om framställan

Social- och hälsovårdsministeriet har med sin gallringsframställan av den 17 juni 2024 begärt ett beslut av Riksarkivet om varaktig förvaring av journalhandlingar inom den offentliga hälso- och sjukvården. Gallringsframställan gäller journalhandlingar som tas fram av offentliga tillhandahållare av tjänster, det vill säga välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen (nedan HUS) samt statens verksamhetsenheter och andra offentlighetsrättsliga samfund som tillhandahåller hälso- och sjukvårdstjänster. Framställan gäller journalhandlingar inom den privata hälso- och sjukvården till den del som den privata producenten tillhandahåller tjänster som en köpt tjänst till den offentliga hälso- och sjukvården.

Social- och hälsovårdsministeriet föreslår att följande digitala journalhandlingar i textformat ska arkiveras:

- anteckningar och sammanfattningar av servicehändelser inom hälso- och sjukvården, det vill säga besök vid öppenvården (och motsvarande vård som ges elektroniskt) och anteckningar över vårdperioder inom avdelningsvården som rör diagnostik och planering, genomförande, uppföljning och utvärdering av vården
- mellan- och slututvärderingar
- vårdplaner
- remisser och utlåtanden
- begäran om konsultation
- beslut som rör vård oberoende av patientens vilja
- vårdkort för cellgiftsbehandling
- recept
- obduktionsprotokoll och -utlåtanden som gäller utredande av den medicinska dödsorsaken.

Social- och hälsovårdsministeriet föreslår att följande digitala journalhandlingar i textformat ska förvaras en viss tid:

- expedieringsanteckningar om recept, anteckningar om genomförande av läkemedelsbehandling och andra anteckningar som rör recept
- undersöknings- och beräkningsmaterial, datainsamlingsformulär
- uppföljningsinformation som patienten tagit fram och andra handlingar som rör vården

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

- separata remisshandlingar för patienter som inte har anlänt (för vilka inget vårdansvar har uppstått)
- tidsbokningshandlingar, tids- och vårdbokningsdagböcker, utskrivnings-, polikliniks-, avdelningsvårds- och åtgärdsdagböcker och liknande
- donationsvilja, livstestamente, testamente för att överlåta sin kropp till forskning och andra uttryck för patientens önskemål
- patientspecifik korrespondens/kommunikation som handlar om vård
- kopior av läkarutlåtanden och -intyg som tagits fram för andra instanser
- kopior av journalhandlingar från andra tillhandahållare av hälso- och sjukvårdstjänster.

Social- och hälsovårdsministeriet föreslår att analoga journalhandlingar i textformat även fortsättningsvis ska arkiveras i enlighet med tidigare gallringsbeslut baserade på urval enligt födelsedatum. Att utvidga arkiveringen till de journalhandlingar som i dag finns i pappersformat skulle medföra betydande kostnader i form av både utrymmen och personalresurser. Social- och hälsovårdsministeriet föreslår ändå att mikrofilmade journalhandlingar ska förvaras varaktigt, när de utgör en helhet som är betydelsefull för forskning.

Social- och hälsovårdsministeriet föreslår att digitala diagnostiska avbildningar ska arkiveras tills vidare.

Social- och hälsovårdsministeriet lade under perioden 29.2–30.4.2024 fram en framställan om gallring av patientuppgifter inom den offentliga hälso- och sjukvården för utlåtanden på webbtjänsten Utlåtande.fi. Totalt gavs 36 utlåtanden. I den gallringsframställan som social- och hälsovårdsministeriet lämnat till Riksarkivet har hänsyn tagits till de utlåtanden som inkommit.

2. Journalhandlingar och informationshantering inom hälso- och sjukvården

I lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023, nedan kunduppgiftslagen) avses med journalhandling en kundhandling som gäller en patient. I den ovan nämnda lagen (§ 3) definieras en kundhandling enligt följande:

en handling som upprättats eller mottagits eller som innehåller information i syfte att bedöma klientens behov av sociala tjänster eller hälso- och sjukvårdstjänster, organisera eller tillhandahålla nödvändiga tjänster eller tillhandahålla läkemedel.

Social- och hälsovårdsministeriets förslag är i linje med bilagan till kunduppgiftslagen, som innehåller en förteckning över journalhandlingar och deras förvaringstider. Enligt 26 § i kunduppgiftslagen är journalhandlingar anteckningar om servicehändelser, recept och andra anteckningar om läkemedelsbehandling som lagras i receptcentret, upptagningar som hänför sig till diagnostik och

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

utlåtanden i anslutning till dem och andra bild-, ljud- och videoupptagningar som hänför sig till tillhandahållandet av patientens hälsovårdstjänster, handlingar som hänför sig till ordnandet av hälso- och sjukvårdstjänster för patienten samt handlingar som kommit till hälso- och sjukvården någon annanstans ifrån. I social- och hälsovårdsministeriets förordning om utredande av dödsorsak (27/2004) konstateras att anteckningar om utredande av dödsorsak registreras i journalhandlingarna.

Journalhandlingar är volymmässigt den största enskilda kategorin av handlingar inom den offentliga förvaltningen. Digitala patientjournaler finns både i organisationernas egna system och lagrade i Kanta-tjänsterna. Vid tidpunkten för beredningen av beslutet förvaras 3,6 miljarder handlingar i Kanta-tjänsterna. Förvaringen av patientjournaler i Kanta inleddes 2013. Förvaringen av diagnostiska avbildningar i Kanta-tjänsterna befinner sig för närvarande i implementeringsfasen och övergångsperioden för att inleda lagringen pågår fram till 2029.

DigiFinland uppskattade 2021 att organisationerna hade minst 850 patientdatasystem eller databaser som innehöll så kallade gamla patientuppgifter och där informationen inte hade överförts till Kanta-tjänsterna.

Utöver de digitala journalhandlingarna besitter organisationerna fortfarande ett stort antal analoga journalhandlingar. Inom Riksarkivets projekt om framtagande av anvisningar för överföring av informationsmaterial till landskapen uppskattades 2018 att organisationerna inom social- och hälsovården hade totalt 410 hyllkilometer analoga handlingar i sin besittning. Mer än hälften av dem var journalhandlingar. Analoga journalhandlingar har också mikrofilmats i viss utsträckning under tidigare årtionden. Antalet mikrofilmade material och vad som har mikrofilmats har varierat från en organisation till en annan.

De uppgifter inom den offentliga hälso- och sjukvården som kommunerna och samkommunerna tidigare ansvarade för överfördes till välfärdsområdena från och med den 1 januari 2023. Dessutom sköts uppgifter för den offentliga hälso- och sjukvården av ett antal andra aktörer, som till exempel statens mentalsjukhus, Försvarmakten, statens skolhem och enheten för hälso- och sjukvård för fångar under Institutet för hälsa och välfärd.

Social- och hälsovårdsministeriet ansvarar för den allmänna planeringen, styrningen och övervakningen av informationshanteringen inom sitt verksamhetsområde samt för finansieringen av större nationella projekt. Andra viktiga aktörer inom informationshantering för hälso- och sjukvården är Institutet för hälsa och välfärd, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira, Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea, Folkpensionsanstalten (nedan FPA), DigiFinland Oy och välfärdsområdena. Institutet för hälsa och välfärd ansvarar för planeringen, styrningen och uppföljningen av användningen och genomförandet av de riksomfattande informationssystemtjänsterna (Kanta-

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

tjänsterna) och de förvaltningsområdesspecifika gemensamma informationslagren. FPA ansvarar för sin del för att tillhandahålla Kanta-tjänsterna.

Uppgiftsklassificeringen inom hälso- och sjukvården upprätthålls på Kodservern vid Institutet för hälsa och välfärd. Uppgiftsklassificeringen är kopplad till vyklassificeringen för Kanta-tjänsterna. För varje vy i patientjournalen finns definierat vilken uppgiftsklass som den tillhör. En vy avser en informationshelhet eller ett sammanhang inom hälso- och sjukvården som kan användas för att samla information som rör ett visst innehåll och en viss vård (medicinsk specialitet, yrkesområde eller tjänst) i en patientjournal. En informationshelhet som är kopplad till en enda vy kan innehålla information som visas på olika skärmar eller "flikar" i patientdatasystemet. Beslutet som nu ges baseras på olika kategorier av handlingstyper, inte till exempel på Kanta-tjänsternas visningstyper. Handlingar skapas i olika uppgiftsklasser, och samma handlingstyp kan skapas i mer än en uppgift. Handlingarna är en del av en enskild patients patientjournal.

Journalhandlingar som är föremål för gallringsframställan tillkommer inom följande uppgiftsklasser:

06.01 Förebyggande hälsovård (hälsorådgivning, screening och vaccination)

06.02 Akutvård och sjuktransport för en patient

06.03 Vård av patient

06.04 Undersökningar relaterade till vård av patient och diagnostik (avbildning, laboratorieverksamhet)

06.05 Uppgifter inom hälso- och sjukvården som relaterar till en avliden

Utöver det primära ändamålet förvaras journalhandlingar för sekundära ändamål, nämligen statistik, vetenskaplig forskning, utveckling och innovation, undervisning, informationsledning, myndighetsvägledning och -tillsyn inom social- och hälsovården samt för planering och utredningar som utförs av myndigheter. I samband med de här uppgifterna samlas patientuppgifter in både i aktörernas egna datasystem och i nationella register. Beslutet som nu ges gäller endast journalhandlingar som tagits fram för det ursprungliga ändamålet. Beslut om varaktig förvaring av informationsmaterial som samlats in för sekundära ändamål fattas separat.

Viktiga lagar som är relevanta för informationshantering inom hälso- och sjukvården är bland annat:

- lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023)
- lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021).

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

3. Beredning av gallringsbeslut

3.1. Allmänt

Värdebestämningen av journalhandlingar har diskuterats mellan social- och hälsovårdsministeriet, Institutet för hälsa och välfärd och Riksarkivet under minst tio års tid. I slutet av 2022 och början av 2023 genomfördes en värdebestämning av arkiveringen av journalhandlingar under ledning av social- och hälsovårdsministeriet genom verkstäder och intervjuer. I värdebestämningen deltog representanter för tillhandahållare av hälso- och sjukvårdstjänster, universitet, universitetssjukhus, biobanker, Kommunförbundet, FPA och Institutet för hälsa och välfärd.

Under värdebestämningen, som leddes av social- och hälsovårdsministeriet, drogs slutsatsen att majoriteten av journalhandlingarna ska arkiveras för att säkerställa att informationen i tillräcklig omfattning kan användas i framtiden för olika forskningsbehov. Endast ett fåtal informationshelheter identifierades i journalhandlingarna som sådana som de som deltog i värdebestämningen inte ansåg vara nödvändiga att arkivera. Deltagarna ansåg också att omfattande arkivering av patientuppgifter gör det möjligt att å ena sidan bevara uppgifter om enskilda personer som en helhet och å andra sidan bevara uppgifter om sällsynta sjukdomar och diagnoser. Genom omfattande material bevaras också information om servicesystemet som helhet. Under värdebestämningen lyftes också teknikutvecklingen fram, till exempel artificiell intelligens, som kommer att möjliggöra nya sätt att bearbeta även stora materialvolymmer i framtiden. Kostnaderna för material i textformat ansågs inte vara betydande.

Social- och hälsovårdsministeriet utarbetade ett utkast till en gallringsframställan om journalhandlingar och lade fram den för utlåtanden på webbplatsen Utlåtande.fi våren 2024. Utlåtandena som gavs stödde huvudsakligen arkivering av digitalt material i den omfattning som föreslås i förslaget. I synnerhet välfärdsområdena var inte positiva till att avskaffa urval enligt födelsedatum för analoga journalhandlingar. Dataombudsmannens byrå lyfte i sitt utlåtande särskilt fram de aspekter av EU:s allmänna dataskyddsförordning (2016/679) och dataskyddslagen (1050/2018) som gäller gallringsframställan. Jag kommer nu att gå in mer i detalj på några av de utlåtanden som inkommit.

3.2. Digitala journalhandlingar i textformat

I utlåtandena om utkastet till gallringsframställan om journalhandlingar gavs ett brett stöd för mer omfattande varaktig förvaring av digitala journalhandlingar och för att avskaffa urval enligt födelsedatum.

Undervisnings- och kulturministeriet konstaterade i sitt utlåtande att hälsosäkerheten är en viktig del av säkerheten i samhället, och att det är bra att trygga kunskapsbasen inom det området. Förutom

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

forskning bidrar material om befolkningens funktionsförmåga och välbefinnande till att utveckla hälso- och sjukvårdstjänsterna. Dessutom påpekade undervisnings- och kulturministeriet att även om det är svårt att definiera vilka uppgifter som är viktiga journalhandlingar för ärtlighetsforskning och sällsynta sjukdomar, är det viktigt att spara de här uppgifterna för forskningsändamål.

I sitt utlåtande konstaterade HUS att om kundhandlingar förstörs i patientgrupper som är relevanta för ärtlighetsforskning och sällsynta sjukdomar, äventyrar det jämlikheten, de grundlagsenliga rättigheterna, patientsäkerheten och rättssäkerheten för nuvarande och framtida patienter. I HUS utlåtande konstateras också att det inte är möjligt att särskilja de patienter, handlingar och uppgifter som enligt kunduppgiftslagen är relevanta för ärtlighetsforskning och sällsynta sjukdomar från uppgifter om andra patienter, utan att alla journalhandlingar som gäller vård av patienter kan vara relevanta för ärtlighetsforskning och sällsynta sjukdomar. Läkarvetenskapen är ännu inte tillräckligt avancerad för att handlingar som är relevanta för ärtlighetsforskning och sällsynta sjukdomar ska kunna särskiljas från andra handlingar. HUS-sammanslutningen måste därför behandla alla patientgrupper som potentiellt tillhörande de här grupperna.

I Institutet för hälsa och välfärds utlåtande påpekades att de viktigaste undersöknings- och beräkningsmaterialen och datainsamlingsformulären som föreslås förvaras en viss tid bör arkiveras. Som exempel nämner Institutet för hälsa och välfärd separata datasamlingar, där informationen inte finns tillgänglig någon annanstans. I samband med beredningen av beslutet ombads Institutet för hälsa och välfärd ge mer information om formulären för separat datainsamling. Med dem avser Institutet för hälsa och välfärd de formulär som genereras i samband med dess datainsamling och som det inte meddelas beslut om varaktig förvaring för i det här sammanhanget. Enligt Institutet för hälsa och välfärd kunde varaktig förvaring av handlingar för livstestamenten också vara motiverat med tanke på rättssäkerheten och forskning.

Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab konstaterade i sitt utlåtande att material i digitalt format är lättare att arkivera, men att arkivering av gammal information i Kanta inte har varit okomplicerat och till vissa delar även dyrt. När det gäller digitalt material är inte allt material semantiskt likadant, vilket också kan skapa problem vid arkivering när det gäller användbarheten. Hyvil Ab anser att det vore bra om man av motiverade skäl också kunde låta bli att arkivera även digitalt material.

CGI Suomi Oy påpekade i sitt utlåtande att definitionerna som gäller arkivering är otillräckliga. Om en journalhandling enligt definitionen ska förvaras, måste även de tidigare versionerna av handlingen arkiveras (versioner som existerar på grund av antingen ändringar eller korrigeringar). På så sätt kan patienternas rättigheter garanteras om informationen arkiveras i det nationella arkivet för gammal information. Att lagra de här versionerna skulle därför vara nödvändigt för att uppfylla de lagstadgade kraven och för patientvård och patientsäkerheten. Om det nu inkluderades i ändringsförslaget skulle det

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

bidra till att säkerställa att behandlingen av patientuppgifter överensstämmer med både relevanta bestämmelser och bästa praxis.

Helsingfors stad påpekade i sitt utlåtande att det bland bilagorna i arkivet med gamla patientuppgifter också finns en del material som inte hör hemma där. Helsingfors stad konstaterar också att det kommer att bli problematiskt att överge urvalslösningen för patientinformation som genereras inom socialvården, eftersom klient- och patientuppgifter ofta blandas ihop i både analoga och digitala material.

Som ett problem nämner Helsingfors stad också de digitala handlingar som genereras av privata tillhandahållare av tjänster i situationer där Helsingfors stad eller ett välfärdsområde arrangerar tjänsten (i en situation med köpta tjänster eller servicesedlar). Helsingfors stad och välfärdsområdena skulle, i egenskap av registeransvariga, också ansvara för att även gallra i (och lagra i Kanta, det vill säga se till att handlingarna är kompatibla med Kanta) allt digitalt material som inte förvaras i arkivet för patientuppgifter och som har genererats av privata tillhandahållare för verksamhet som de organiserar. Enligt Helsingfors stads uppfattning kommer det att vara mycket utmanande, om inte omöjligt, att genomföra.

De ärenden som tagits upp i uttalandena har i möjligaste mån beaktats vid beredningen av beslutet. Frågor som rör livstestamenten utreddes i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd. Det visade sig att det vid den tidpunkten fanns totalt 220 800 livstestamenten lagrade i Kanta-tjänsterna, varav 220 774 var giltiga och 55 hade ogiltigförklarats. Ett livstestamente kan göras i Kanta-tjänsterna eller på annat sätt skriftligt eller muntligt. Ett muntligt livstestamente borde dock också dokumenteras i patientuppgifterna.

Uppgifter om livstestamenten kan användas inom medicinsk och vårdvetenskaplig forskning, liksom inom andra discipliner, som exempelvis humaniora och samhällsvetenskap. Uppgifterna om livstestamenten speglar människors syn på god vård och, på längre sikt, även förändringar i attityder och samhället i stort. I motsats till gallringsframställan föreslår jag att livstestamenten och donationsviljor ska förvaras varaktigt.

Ett testamente för att överlåta sin kropp till forskning upprättas för universitet och är inte en handling som upprättas i samband med vården av en patient. Frågan om arkivering av testamenten för att överlåta sin kropp till forskning avgörs inte i det här sammanhanget.

I gallringsframställan öppnar social- och hälsovårdsministeriet upp för lagring av olika versioner av journalhandlingar. Social- och hälsovårdsministeriet konstaterar att mer än en version av en journalhandling kan förvaras i Kanta-tjänsterna om handlingen har korrigerats eller kompletterats. Den senaste versionen innehåller allt informationsinnehåll i de tidigare versionerna, så social- och hälsovårdsministeriet föreslår att endast de senaste versionerna av journalhandlingarna ska arkiveras. De senaste versionerna av livstestamenten har inte samma informationsinnehåll som de tidigare versionerna,

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

så åtminstone för dem måste alla versioner förvaras varaktigt. Den senaste versionen av en handling kan därför vara den som ska förvaras varaktigt om den innehåller informationsinnehållet från tidigare versioner. I annat fall måste även tidigare versioner av handlingen förvaras varaktigt.

Under beredningen av beslutet begärdes även kommentarer om beslutsutkastet av social- och hälsovårdsministeriet, Institutet för hälsa och välfärd, FPA och Försvarsmakten. I sin kommentar undrade Institutet för hälsa och välfärd huruvida dagliga anteckningar inom vårdarbete skulle kunna uteslutas från det här beslutet. Frågan diskuterades också med social- och hälsovårdsministeriet. Jag föreslår att de dagliga anteckningarna inom vårdarbete ska förvaras en viss tid. FPA föreslog att expedieringsanteckningar rörande recept ska förvaras varaktigt. Under beredningsprocessen har det inte inkommit några argument som gör att jag kan föreslå att de ska förvaras varaktigt. Jag föreslår att recept ska förvaras varaktigt, i enlighet med social- och hälsovårdsministeriets förslag.

3.3. Analoga journalhandlingar (inklusive analoga diagnostiska avbildningar)

I det utkast till gallringsframställan som lades fram av social- och hälsovårdsministeriet för utlåtanden föreslogs att urvalsförfarandet för journalhandlingar skulle avvecklas även för analoga journalhandlingar. Framför allt välfärdsområdena tog ställning till effekterna av att avveckla urvalsförfarandet.

I sitt utlåtande beskrev Satakunta välfärdsområde utmaningarna med att utvidga den varaktiga förvaringen av analoga handlingar på följande sätt:

Varje år har exitus-handlingar avlägsnats från de huvudsakliga arkivlokaler och överförs, på grund av det begränsade behovet av dem, till lokaler som inte uppfyller arkivverkets föreskrifter om villkoren för varaktig förvaring av handlingar, i väntan på att deras förvaringstid ska löpa ut. Att retroaktivt omvandla de här handlingarna till sådana som ska förvaras varaktigt kräver helt separata arkivlokaler dit handlingar som kan ha kontaminerats under den här förvaringsfasen kan överföras. Välfärdsområdet har inga arkivlokaler som kan förvara en så stor mängd arkivmaterial som ska förvaras varaktigt, så det föreslagna gallringsbeslutet kräver att nya arkivlokaler byggs. Kostnaden för enbart lokaler för att bevara handlingar om avlidna under en viss tid är för närvarande 60 000 euro per år. På grund av den stora mängden material är digitalisering inte möjlig.

Tidigare har organisationer inte gallrat i handlingar för avlidna personer, utan alla handlingar har förstörts tolv år efter patientens död. Endast det urval som är avsett för varaktig förvaring har gått igenom, och från de patientmapparna har allt material som inte är avsett för varaktig förvaring förstörts. Enligt social- och hälsovårdsministeriets

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

Motiveringspromemoria

9.6.2025

RA/13183/28.02.01/2024

gallringsframställan skulle vissa handlingar förvaras varaktigt och andra tidsbundet. I praktiken skulle det innebära att varje patientdokument måste granskas innan det överförs till arkivfasen. I Satakunta välfärdsområde förvaras för närvarande omkring 2 500 hyllmeter handlingar som gäller avlidna personer. Vi uppskattar att det skulle ta tio årsverken bara att gallra i det här materialet. Lönekostnaden för det här ytterligare gallringsarbetet för de befintliga handlingar som gäller avlidna personer som ska förvaras under en viss tid skulle uppgå till 350 000 euro. På grund av den ekonomiska situationen har välfärdsområdet inte möjlighet att anställa mer personal för att utföra gallringsarbetet. Under alla omständigheter ska gallring ske oavsett om handlingarna ska bevaras i analogt format eller digitaliseras för digital arkivering. Det föreslagna gallringsbeslutet kommer också att kräva ytterligare resurser för att separera handlingar som ska förvaras varaktigt från handlingar som ska förvaras under en viss tid för alla patienter i fortsättningen.

Helsingfors stad konstaterar i sitt utlåtande att Riksarkivet har ansett att det inte har tillräcklig sakkunskap för att definiera vilka patientuppgifter som är relevanta för medicinsk forskning. Ingen verkar ha den här sakkunskapen, då beslutet att också förvara nästan alla analoga patientuppgifter som fortfarande finns bevarade fattades. Om gallringsframställan skulle träda i kraft i sin nuvarande form bör arkivbildare ges möjlighet att ansöka om undantag från beslutet, det vill säga tillstånd att inte digitalisera och förstöra patientmaterial av mindre relevans för forskning vid utgången av förvaringstiden.

I den slutliga gallringsframställan som skickades till Riksarkivet efter utlåtandena föreslår social- och hälsovårdsministeriet, avvikande från gallringsframställan, att analoga journalhandlingar även i fortsättningen ska arkiveras baserat på urval enligt födelsedatum. Social- och hälsovårdsministeriet konstaterar att förvaringen och digitaliseringen av analogt material enligt de inkomna utlåtandena skulle medföra betydande kostnader och att välfärdsområdena inte skulle kunna avskaffa sina arkivlokaler som planerat. Att utvidga gallringen till att omfatta hela befolkningen skulle kräva betydande extra personalresurser på grund av arbetsbördan i samband med genomgången av patientmappar.

3.4. Genetiska uppgifter

Dataombudsmannens byrå konstaterar i sitt utlåtande över utkastet till gallringsframställan om journalhandlingar att om syftet är att arkivera genetiska uppgifter är det nödvändigt att beakta 6 § 1 momentet 8 punkten i dataskyddslagen, där det föreskrivs att förbudet mot att behandla uppgifter enligt 9 artikeln 1 punkten i dataskyddslagen inte gäller behandling av forsknings- och kulturarvsmaterial för arkivändamål av allmänt intresse, med undantag för genetiska uppgifter. Dataombudsmannens byrå anser att det verkar behövas en separat rättslig grund för arkivering av genetiska uppgifter.

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

I sitt utlåtande konstaterar dataombudsmannens byrå också att uppgifter om anonyma samt avlidna personer faller utanför tillämpningsområdet för den allmänna dataskyddsförordningen. Dataombudsmannens byrå konstaterar att det inte verkar nödvändigt att beakta bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen när uppgifterna i journalhandlingarna som ska arkiveras inte direkt kan kopplas till en annan patient än den avlidna och inte kan användas för att direkt dra slutsatser om andra personer, och inte heller när uppgifterna kombineras med andra tillgängliga uppgifter. Det är dock viktigt att notera att en registrering som gäller en avliden person kan innehålla uppgifter om en fysisk person som fortfarande lever och därför bedömas som en personuppgift. Med hänsyn till att arkiveringen enligt utkastet till förslag skulle gälla ett mycket brett spektrum av journalhandlingar, kan de uppgifter som föreslås för arkivering omfatta uppgifter som direkt beskriver andra fysiska personer än den avlidna patienten i fråga, liksom uppgifter genom vilka det är möjligt att dra slutsatser om andra personer än den avlidna patienten i fråga.

Under beredningen av beslutet har frågor som gäller genetiska uppgifter klarlagts tillsammans med experter från social- och hälsovårdsministeriet, Institutet för hälsa och välfärd och FPA. En förfrågan har också skickats till justitieministeriet om utformningen av dataskyddslagen.

Enligt EU:s dataskyddsförordning är genetiska uppgifter personuppgifter som rör en fysisk persons ärvda eller förvärvade genetiska egenskaper som avslöjar individuell information om den fysiska personens fysiologi eller hälsotillstånd, och som har fått särskilt genom analys av ett biologiskt prov från den fysiska personen. Förbudet mot arkivering av genetiska uppgifter i dataskyddslagen grundar sig på EU:s allmänna dataskyddsförordning, men varken i dataskyddslagen eller i de förberedande handlingarna definieras mer exakt vad som avses med genetiska uppgifter i dataskyddslagen. Förmodligen ingår uppgifterna om andra personer, som betraktas som genetiska uppgifter enligt EU:s dataskyddsförordning, i huvudsak i patientuppgifter för ärftlighetsforskning. Anteckningar i patientuppgifterna där till exempel patienten själv har rapporterat en genetisk defekt hos en nära släkting eller liknande anteckningar i patientuppgifterna betraktas inte som genetisk information i det här sammanhanget.

För närvarande registreras uppgifter för ärftlighetsforskning i huvudsak både vid besök på öppenmottagningar och vid vård på bäddavdelning i en GEN-vy som ska skyddas särskilt och som förvaras på samma sätt som andra vyer i Kanta-tjänsterna. Resultaten av laboratorieundersökningar kan också registreras i en LAB-vy och diagnoser kan sparas exempelvis i sammanfattningar. Förmodligen rör det sig dock främst om laboratoriesvar och diagnoser som gäller den patient som vårdas, inte uppgifter om någon annan. I vissa fall kan kombinationen GEN och HOI användas när den som registrerar uppgifterna är en skötare. På åtminstone vissa enheter registrerar skötare också uppgifter direkt i GEN-vyn. Dessutom har enheterna för ärftlighetsforskning uppgifter i sina egna system och i analogt format.

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

Motiveringspromemoria

9.6.2025

RA/13183/28.02.01/2024

Journalhandlingar går in i arkivfasen tolv år efter patientens död. Därför skulle dataskyddslagstiftningen inte utgöra något hinder för arkivering av genetiska uppgifter om patienten själv. Problemet uppstår när personuppgifter som gäller andra än patienten själv registreras i journalhandlingarna. Exakt information om hur mycket sådana uppgifter som finns i journalhandlingar och hur stor del av dem som är genetiska uppgifter finns inte tillgänglig. Eftersom genetiska uppgifter om andra personer inte kan särskiljas från genetiska uppgifter om patienten, föreslår jag i det här skedet att beslutet som nu ges inte alls ska gälla genetiska uppgifter.

Ur värderingssynpunkt¹, det vill säga bedömningen av handlingars arkivvärde, är förbudet mot arkivering av genetiska uppgifter en tillfällig situation. I en värdebestämning är perspektivet alltid mycket långt, till och med hundratals år. I något skede blir situationen sådan att alla journalhandlingar för en patient endast innehåller registreringar om avlidna personer. Om patientuppgifter förstörs enligt gällande dataskyddslagstiftning kommer informationsmaterial som är relevant för framtida forskning att förstöras.

En förnyelse av 1994 års arkivlag pågår för närvarande som en förberedelse inför det här beslutet. I utkastet till arkivlagen definieras också de uppgifter som avses i 9 artikeln 1 punkten i dataskyddsförordningen som föremål för värdebestämning. De här uppgifterna innehåller även genetiska uppgifter. Ett beslut om arkivering av genetiska uppgifter måste fattas när det legislativa läget för dem har klarlagts. I fortsättningen bör man se till att även genetiska uppgifter kan definieras som uppgifter som ska arkiveras.

3.5. Digitala diagnostiska avbildningar

Inom hälso- och sjukvården undersöks människokroppen med hjälp av olika avbildningsmetoder. De mest typiska av dem är röntgenundersökningar, magnetkameraundersökningar och ultraljudsundersökningar. Olika bilddiagnostiska undersökningar ger upptagningar som röntgenbilder, magnetresonansbilder, ultraljudsbilder, fotografier, och video- och ljudupptagningar.

I gallringsframställan konstateras att värdebestämningen av diagnostiska avbildningar och gallringsframställan görs separat i ett senare skede, och därför föreslås att de diagnostiska

¹ Värdebestämning är en process för hantering av informationen livscykel, under vilken man definierar vilka handlingar som ska arkiveras, det vill säga förvaras varaktigt, och vilka som ska förvaras en viss tid samt hur lång den fastställda förvaringstiden är. Informationsmaterial kan arkiveras för arkivändamål av allmänt intresse. Arkivering förutsätter att man bedömer och identifierar informationens arkivvärde. Arkivvärdet beror på bland annat den samhälleliga betydelsen hos den uppgift inom vilken informationen skapas, verksamhetskontexten där informationen skapas och dess informationsinnehåll. Åtgärds väg för arkivering: Etapp 2. Vad ska du arkivera – fastställ dina informationsmaterials arkivvärde och förvaringsform. <https://arkisto-osaja.kansallisarkisto.fi/fi/opaat/v1/mita-arkistoit-maarita-tietoaineistojesi-arkisto>. Hämtad 30.1.2025 (på finska).

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

Motiveringspromemoria

9.6.2025

RA/13183/28.02.01/2024

avbildningarna i det här skedet ska förvaras tills vidare. I förslaget anges vidare att Riksarkivet och Institutet för hälsa och välfärd har utfärdat ett meddelande om förvaring av bilddiagnostiska undersökningar den 14 februari 2018, i vilket det konstateras att det inte finns någon anledning att förstöra något bildmaterial från bilddiagnostiska undersökningar i digitalt format innan Riksarkivet har utfärdat ett beslut om varaktig förvaring av material för dem. I förslaget konstateras också att eftersom det ovan nämnda meddelandet inte är en bindande föreskrift för tillhandahållare av tjänster föreslår social- och hälsovårdsministeriet att Riksarkivet i samband med gallringsbeslutet också ska fatta beslut om att tills vidare arkivera bildmaterialet, vilket skulle innebära att bildmaterialet inte får förstöras innan ett nytt gallringsbeslut om bildmaterialet har fattats.

Dataombudsmannens byrå konstaterar i sitt utlåtande att bland annat förvaringstiden för utbildningsuppgifter när uppgifterna används för att organisera, planera, genomföra, följa upp och övervaka vården av patienter fastställs i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023). Förvaringstiderna för utbildningsuppgifter varierar beroende på typ, med en minimitid på tolv år från att materialet producerats. Det innebär att utbildningsuppgifterna vid utgången av den förvaringstid som anges i kunduppgiftslagen kommer att innehålla en stor mängd personuppgifter om levande personer. Därför måste förvaring utöver den förvaringstid som anges i kunduppgiftslagen och arkivering fortsätta att uppfylla bestämmelserna om skydd av personuppgifter.

När den förvaringstid som föreskrivs i kunduppgiftslagen har löpt ut finns det enligt dataombudsmannens byrå inte längre något skäl att förvara uppgifterna för det primära ändamålet. Dataombudsmannens byrå konstaterar att det i utkastet till gallringsframställan är oklart vad som skulle vara grunden för behandling av personuppgifter enligt artiklarna 6 och 9 i dataskyddsförordningen, när uppgifter skulle förvaras tills vidare efter utgången av den förvaringstid som anges i kunduppgiftslagen. Utöver den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter är det nödvändigt att ange för vilket ändamål de personuppgifter som ska förvaras tills vidare ska användas.

Med beaktande av de synpunkter som dataombudsmannens byrå framfört ovan föreslår jag att det bestäms att diagnostiska avbildningar ska förvaras varaktigt och att beslutet preciseras senare på basis av en gallringsframställan som social- och hälsovårdsministeriet lagt fram. Förvaringstiden för diagnostiska avbildningar är minst tolv år och vissa kan förstöras redan innan en mer exakt värdebestämning om det inte i det här skedet bestäms att de ska förvaras varaktigt. Forskningsvärdet för diagnostiska avbildningar kan vara mycket betydande, till exempel för utveckling av artificiell intelligens, och att förstöra dem i det här skedet kan vara en förlust för framtida forskning.

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

3.6. Mikrofilmade journalhandlingar

År 2024 skickade Riksarkivet en förfrågan om mikrofilmade journalhandlingar till några välfärdsområden. Förfrågan anknöt till den här värdebestämningen av journalhandlingar. Sex välfärdsområden och Helsingfors stad svarade. Svaren varierade i fråga om omfattningen av mikrofilmningar och principerna för filmningen. I en organisation hade endast några av de patientjournaler som kräver mest utrymme filmats. I vissa organisationer hade alla handlingar under vissa år mikrofilmats, men därefter hade samma handlingar i pappersformat förvarats i patientmappar. I vissa fall hade även uppgifter om avlidna eller uppgifter från system som skulle tas ned valts ut för mikrofilmning. Helsingfors stad har däremot mikrofilmats sitt material i stor utsträckning och slutade med mikrofilmningen först 2015. En respondent uppgav att de inte hade mikrofilmade journalhandlingar.

Jag föreslår att mikrofilmade journalhandlingar ska förvaras varaktigt. Om de mikrofilmade journalhandlingarna inte på något sätt utgör en meningsfull helhet för forskning, gallras de i på samma sätt som andra journalhandlingar. Mikrofilmade journalhandlingar kan gallras i på samma sätt som andra analoga journalhandlingar, till exempel om innehållet i de journaler som kräver mest utrymme beskrivs. Journalhandlingar som gäller specifika år eller specialiteter förvaras varaktigt. I oklara fall kan organisationens alla mikrofilmade journalhandlingar förvaras varaktigt.

4. Värdebestämning för journalhandlingar

4.1. Gallringsframställan

Gallringsframställan som nu behandlas skiljer sig från det befintliga gallringsbeslutet om journalhandlingar (AL/14372/07.01.01.03.01/2008), särskilt på följande punkter:

- Det föreslås att urval enligt födelsedatum inte längre ska tillämpas, utan att alla digitala journalhandlingar ska förvaras varaktigt.
- I förslaget nämns inte grundläggande uppgifter om patienter.
- Handlingar som genereras av undersökningar och vård vid enheter för ärftlighetsforskning nämns inte separat.
- Det föreslås att handlingar som uttrycker patientens vilja ska förvaras under en viss tid. För närvarande förvaras de varaktigt.
- Det föreslås att digitala diagnostiska avbildningar tills vidare ska förvaras varaktigt.
- I förslaget nämns inte dödsattester.

De journalhandlingar som förslaget gäller är grupperade på ett något annorlunda sätt än tidigare, men huvudsakligen är förslaget i linje med det gällande beslutet.

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

Motiveringspromemoria

9.6.2025

RA/13183/28.02.01/2024

I gallringsframställan bedömer social- och hälsovårdsministeriet patientuppgifter utifrån värdebestämnings- och gallringskriterier enligt följande:

- Patientuppgifter som produceras inom hälso- och sjukvården är av samhällelig betydelse och berör hela befolkningen. Informationsinnehållet är omfattande och brett, när det gäller både område och tid. Uppgifterna omfattar befolkningens hälsotillstånd och sjukdomar och de hälso- och sjukvårdstjänster de får, men också hälso- och sjukvårdspraxis och medicinska framsteg. På samma sätt speglar uppgifterna även den samhälleliga och hälsopolitiska situationen och hur den förändras. Patientuppgifter ger också en ögonblicksbild av exceptionella tider, till exempel en pandemi. Uppgifterna är unika och kan kombineras med andra uppgifter.
- De framtida forskningsbehoven för patientuppgifter kan vara omfattande, och uppgifter kan användas inte bara inom läkarvetenskapen utan också inom samhällelig och historisk forskning, både i Finland och internationellt. I framtiden kan artificiell intelligens och annan teknik som utvecklas erbjuda nya sätt att utnyttja stora informationsmaterial.
- Den långsiktiga betydelsen av dokumentinformation i dess ursprungliga användningsändamål indikerar ofta ett betydande arkivvärde.
- Även om vissa patientuppgifter är i analogt format kommer majoriteten av nyare och framtida handlingar att vara i digitalt format och på så sätt användbara. Tidigare har även analogt material mikrofilmats, vilket har gjort det möjligt att förstöra handlingar i pappersformat. För analoga journalhandlingar, det vill säga journalhandlingar i textformat, kan material som huvudsakligen finns i pappersformat digitaliseras. Kostnaden för att arkivera digitalt material i textformat är inte betydande. Å andra sidan skulle det innebära stora kostnader att förvara analogt material i pappersformat och digitalisera det.

4.2. Urval enligt födelsedatum

Tidigare har allmänna gallringsbeslut om journalhandlingar i stor utsträckning baserats på urval enligt födelsedatum, det vill säga patientuppgifter om personer som är födda den 18:e och 28:e. Den här typen av urvalslösning har även använts internationellt som en slags kompromisslösning för gallring i handlingar, särskilt för gallring i stora analoga handlingsserier och -grupper. Urval enligt födelsedatum har motiverats med bland annat att

- samma personers skeden kan följas under en längre tidsperiod
- den bredaste möjliga informationen om undersökningsobjektet kan fås genom att uppgifter om samma personer hämtas från olika arkiv
- ett statistiskt representativt urval av alla uppgifter kan fås med hjälp av metoden.

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

Motiven i föregående stycke tillgodoser dock inte alla forskningsbehov som gäller journalhandlingar. Olika medicinska specialiteter och till exempel patientuppgifter om personer som diagnostiserats med sällsynta sjukdomar ingår slumpmässigt eller inte alls i det samplade materialet. Urvalstypen är också olämplig för mikrohistorisk forskning. Dessutom har användbarheten av materialet varit dålig tidigare, eftersom analoga samplade material lagras i slutarkiven hos organisationer över hela Finland. I utlåtandena om 2009 års förordning om journalhandlingar har man också tagit upp problemen med urval enligt födelsedatum och föreslagit att även andra alternativ än urval enligt födelsedatum bör övervägas.

Riksarkivet har avvecklat de urvalslösningar som tidigare tillämpats på digitalt informationsmaterial. Urvalslösningarna har avvecklats för att säkerställa att forskare från olika vetenskapliga discipliner och forskningsområden får tillgång till mer omfattande information än tidigare om offentliga myndigheters verksamhet och resultat samt om samhällseliga och andra fenomen. Det har ansetts möjligt att arkivera informationsmaterial i mer omfattande grad är tidigare, eftersom materialen finns i digitalt format. Digitala uppgifter kan också användas mer effektivt inom forskningen.

Social- och hälsovårdsministeriet föreslår en mer omfattande varaktig förvaring av journalhandlingar. Utvidgningen av den varaktiga förvaringen skulle gälla digitala patientuppgifter. Enligt min mening är en mer omfattande varaktig förvaring på många sätt motiverad. Genom att arkivera olika individers patientuppgifter så omfattande som möjligt kan man bevara tillräckligt med information för forskning inom olika läkarvetenskapliga områden. Samtidigt bevaras även uppgifter om mer sällsynta sjukdomar. Omfattande arkiverade patientuppgifter ger också en övergripande bild av servicesystemet. I framtiden, när tekniken utvecklas (till exempel artificiell intelligens) kan digitala uppgifter användas i större utsträckning. I nuläget är det inte ens möjligt att helt förutse de behoven av uppgifter. Om patientuppgifter förstörs nu är det inte möjligt att få tillbaka dem senare. Värdebestämningslösningar måste ändå förfinas och uppdateras nu som då. Även i det här fallet kan det göras senare.

4.3. Värdebestämning

Utifrån Riksarkivets värdebestämnings- och gallringskriterier kan följande konstateras om värdet av journalhandlingar:

- Uppgiftens betydelse

Hälso- och sjukvården som en samhällsuppgift är omfattande och betydelsefull. Den har en bred påverkan på både enskilda människor och samhället i stort. Hälso- och sjukvårdsrelaterade lösningar återspeglar också samhällets värderingar.

- Verksamhetsmiljö (omvärld)

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

Motiveringspromemoria

9.6.2025

RA/13183/28.02.01/2024

Verksamheten riktar sig i stor utsträckning till enskilda personer och påverkar individers liv. Aktörerna befinner sig inte på en hög nivå när det gäller beslutsfattande i samhället, men de har ändå en bred påverkan på medborgarna.

Olika exceptionella omständigheter avspeglas också i journalhandlingar. Tidigare har till exempel journalhandlingar från krigstiden ansetts ha ett särskilt forskningsvärde. Andra typer av exceptionella omständigheter och deras inverkan på medborgarna kan också återspeglas i journalhandlingar, senast i samband med coronapandemin.

- Verksamhetsprocess

En mängd olika informationsmaterial kan genereras under vården av en patient. En del av de uppgifter som genereras i processen är av liten relevans för forskningen.

- Informationsinnehåll

Som regel genereras patientuppgifter för alla medborgare. Uppgifterna och omfattningen av dem varierar dock kraftigt. Uppgifter kan också kombineras med andra uppgifter på många olika sätt. Uppgifter som samlats in om samma personer kan kombineras och å andra sidan kan olika fenomen, områden och så vidare studeras utifrån patientuppgifter.

- Användningsbehov

Patientuppgifter förvaras under lång tid och en lång förvaringstid indikerar ofta också en stor betydelse för forskning. Patientuppgifter kan användas i stor utsträckning inom åtminstone läkarvetenskaplig, samhällsvetenskaplig, humanistisk och vårdvetenskaplig forskning.

- Förvaringsformat för uppgifterna och kostnadsfaktorer

Stora mängder patientuppgifter har genererats och fortsätter att genereras. Analoga patientuppgifter är också viktiga för forskningen, men det har funnits behov av att också beakta kostnadsfaktorer när det gäller förvaring av dem. Det är fråga om en grupp av informationsmaterial som är betydligt större än någon annan enskild grupp av informationsmaterial. Att avskaffa lösningen med urval enligt födelsedatum för analoga uppgifter skulle innebära en betydande ökning av behovet av resurser i form av personal, lokaler och planering av verksamheten. Patientuppgifter skulle vara av särskilt forskningsvärde i digitalt format, men kostnaden för att digitalisera dem skulle vara avsevärd. Materialet som ska digitaliseras skulle till omfattningen vara lika stort som att digitalisera alla statsförvaltningens analoga handlingar som ska förvaras varaktigt. Mängden digitala patientuppgifter i textformat är stor och ständigt växande till att börja med, men det lagringsutrymme som skulle krävas och de kostnader

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

Motiveringspromemoria

9.6.2025

RA/13183/28.02.01/2024

som skulle uppstå är ändå rimliga med den nuvarande tekniken i förhållande till uppgifternas forskningsvärde.

5. Tidigare gallringsbeslut och upphävande av dem

Riksarkivet och dess föregångare har utfärdat flera gallringsbeslut för journalhandlingar. Vissa beslut har utfärdats brett inom många olika organisationer, medan andra endast gäller journalhandlingar som genereras av en enda organisation. Vissa av besluten rör urvalsmetoder och förvaringsformen för handlingar. I det här kapitlet går jag huvudsakligen igenom gallringsbeslut om värdebestämningen för journalhandlingar.

Som en allmän regel föreslås att besluten om digitala patientuppgifter inom den offentliga hälso- och sjukvården upphävs, med undantag för uppgifter om statens mentalsjukhus och Försvarmaktens värnpliktiga. Vissa beslut om separata informationsmaterial föreslås inte bli upphävida. Det föreslås inte heller att gallringsbeslut om analoga patientuppgifter ska upphävas för journalhandlingar som genererats före 2022.

Det föreslås att följande gallringsbeslut ska upphävas helt eller delvis för den offentliga hälso- och sjukvården:

- Arkiverkets beslut om varaktig förvaring av journalhandlingar 16.2.2009 (AL/14372/07.01.01.03.01/2008; finns endast på finska)
 - o Beslutet gäller sedan den 1 maj 1999. Beslutet följs för journalhandlingar som genererats inom den kommunala och privata hälso- och sjukvården samt fångvårdsväsendets hälso- och sjukvård.
 - o Beslutet upphävs i sin helhet för digitala och mikrofilmade journalhandlingar.
 - o Beslutet upphävs för analoga handlingar som genererats från och med den 1 januari 2022. För analoga journalhandlingar (exklusive mikrofilmade journalhandlingar) som genererats före den 1 januari 2022 tillämpas de gallringsbeslut som tidigare utfärdats.
- Arkiverkets beslut om förvaring av gamla patientuppgifter i elektroniskt format varaktigt tills vidare 6.7.2015 (AL/12013/07.01.01.03.02/2011; finns endast på finska)
 - o Beslutet gäller alla patientuppgifter som överförs till Kanta-tjänsterna i form av så kallade gamla patientuppgifter.
 - o Beslutet upphävs i sin helhet. Syftet är att gallra i de gamla patientuppgifter på grundval av det beslut som nu ges. Eftersom uppgifter förvaras i mycket olika och även äldre patientdatasystem är uppgifter inte till alla delar i ett strukturerat format och överensstämmer inte med gällande bestämmelser, och det kan vara svårt att skilja mellan

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

de informationshelheter som i gallringsframställan föreslås att ska förvaras varaktigt och de som ska förvaras en viss tid. När det gäller gamla patientuppgifter föreslås det att även sådana patientuppgifter förvaras varaktigt som enligt förslaget ska förvaras under en viss tid, men som det inte går att skilja från uppgifter som ska förvaras varaktigt. Kanta-tjänsterna bör utvecklas för att göra det möjligt att gallra i handlingar med tillräcklig noggrannhet. Med gamla patientuppgifter avses i det här sammanhanget också uppgifter som fortfarande finns i organisationernas egna system och som inte har överförts till Kanta-tjänsterna i rätt tid.

- Riksarkivets beslut om utgallring av kommunala handlingar 14.4.1989 (del 2. Hälsovårdens handlingar)
 - o Beslutet tillämpas för de journaler inom kommunala och privata hälso- och sjukvården samt inom fångvårdsväsendets hälso- och sjukvård som upprättats eller inkommit före den 1 maj 1999 eller, om handlingarnas förvaringstid räknas från patientens död, som gäller en person som avlidit före den 1 maj 1999.
 - o Beslutet upphävs i sin helhet för digitala och mikrofilmade journalhandlingar inom den offentliga hälso- och sjukvården. Det tillämpas fortfarande på analoga journalhandlingar (med undantag för mikrofilmade journalhandlingar).
- Arkiverkets beslut 17.11.2015 (AL/18561/07.01.01.03.01/2014; finns endast på finska) om varaktig förvaring av handlingar som hör till Försvarsmaktens uppgiftsklasser Hälso- och sjukvård (06) och Ledningssystemsektorn (07)
 - o Beslutet upphävs för digitala och mikrofilmade journalhandlingar inom företagshälsovården. Beslutet upphävs också för de analoga journalhandlingar inom företagshälsovården som genererats från och med den 1 januari 2022.
 - o Beslutet tillämpas fortfarande på Försvarsmaktens analoga journalhandlingar som genererats före den 1 januari 2022 samt på beväringarnas och reservisternas journalhandlingar.
- Riksarkivets beslut 29.12.1988 (VA 3/31/87; finns endast på finska) om varaktig förvaring av handlingar inom hälso- och sjukvården som gäller invånare i kommunerna Enontekis, Enare och Utsjoki
 - o Beslutet upphävs i sin helhet för digitala och mikrofilmade journalhandlingar.
 - o Beslutet upphävs för analoga journalhandlingar som genererats från och med den 1 januari 2022. Det tillämpas fortfarande på analoga journalhandlingar som genererats före den 1 januari 2022 (med undantag för mikrofilmade journalhandlingar).

Det föreslås att följande beslut om journalhandlingar inom den offentliga hälso- och sjukvården ska fortsätta att gälla:

- arkiverkets beslut 9.9.2003 (KA 163/43/03) om varaktig förvaring av alla mikrofilmade journalhandlingar från Helsingfors universitetscentralsjukhus från 1976 och framåt

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

Motiveringspromemoria

9.6.2025

RA/13183/28.02.01/2024

- Riksarkivets beslut 3.3.1993 (VA S 09/07/93) om förvaring av sjukjournaler för personer som ingår i forskningsmaterialet för forskningen "Itä-länsi-tutkimus"
- arkivverkets beslut 5.3.2002 (KA/151/43/01) om varaktig förvaring av uppgifter från det nationella Finnvasc-registret över blodkärlsåtgärder som upprätthölls av Tammerfors universitetssjukhus från 1991 till 1999 och från och med 2000 från det lokala registret över blodkärlsåtgärder
- arkivverkets beslut 19.2.2003 (KA 46/43/03) om vilka urvalsmetoder som ska användas vid gallring i journalhandlingar för att ersätta urval enligt födelsedatum
 - arkivverkets beslut om handlingar från Niuvanniemi sjukhus som ska förvaras varaktigt (KA 209/43/2005, AL/9644/07.01.01.03.01/2008, AL/8748/07.01.01.03.01/2009, AL/3452/07.01.01.03.02/2016, KA/13349/28.02.01/2024)
- arkivverkets beslut 16.4.2008 (KA/1752/431/2007) om varaktig förvaring av patientjournaler från Nickby sjukhus
- arkivverkets beslut 5.11.2008 (AL/15001/07.01.01.03.01/2008) om varaktig förvaring av vissa handlingar från avdelningen för öron-, näs- och halssjukdomar och ögonkliniken vid Helsingfors allmänna sjukhus
- arkivverkets beslut 22.9.2009 (AL/11711/07.01.01.03.01/2009) om handlingar från Helsingfors allmänna sjukhus som ska förvaras varaktigt
- arkivverkets beslut 3.11.2010 (AL/11945/07.01.01.03.01/2008) om handlingar från Försvarmaktens värnpliktsområde som ska förvaras varaktigt
- arkivverkets beslut 11.5.2012 (AL/22369/07.01.01.03.01/2011) om handlingar från Gamla Vasa sjukhus som ska förvaras varaktigt
- arkivverkets beslut 16.11.2016 (AL/17335/07.01.01.03.01/2016) om varaktig förvaring av röntgenbilder från centralmilitärsjukhus och krigssjukhus under krigstiden (1939–1944)
- Riksarkivets beslut 29.6.2021 (KA/26724/07.01.01.03.01/2020) om varaktig förvaring och förvaringsform för Försvarmaktens stam- och läkarundersökningskort samt matriklar

Ovannämnda beslut finns endast på finska.

Alla beslut om avvikande urvalsmetoder för journalhandlingar fortsätter också att gälla för analoga handlingar.

6. Skydd av personuppgifter

I sitt utlåtande över utkastet till gallringsframställan om journalhandlingar konstaterade dataombudsmannens byrå att journalhandlingar innehåller särskilda kategorier av personuppgifter och uppgifter som anses vara känsliga enligt statsförfattningen, och behandlingen av dem medför i princip

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

en hög risk för de registrerade. För att skyddet av personuppgifter ska kunna genomföras på ett korrekt sätt är det därför nödvändigt att bedöma hur arkivering enligt utkastet till gallringsframställan påverkar de registrerade och skyddet av deras personuppgifter och privatliv. Dataombudsmannens byrå anser att en värdebestämning är nödvändig på grund av volymen och arten av de uppgifter som enligt förslaget ska arkiveras.

I den gallringsframställan som skickades till Riksarkivet har social- och hälsovårdsministeriet, efter att ha fått utlåtandena, genomfört den konsekvensbedömning som föreslogs av dataombudsmannens byrå. I sin bedömning påpekar social- och hälsovårdsministeriet att journalhandlingar i allmänhet innehåller information om patienten själv. Eftersom förvaringstiderna för de journalhandlingar som enligt förslaget ska arkiveras i allmänhet är minst tolv år efter patientens död, är de uppgifter som ska arkiveras i allmänhet uppgifter om avlidna personer som faller utanför tillämpningsområdet för dataskyddsförordningen. Journalhandlingarna får dock även innehålla uppgifter om andra personer om den andra personens situation har påverkat vården av patienten. Social- och hälsovårdsministeriet påpekar också att informationsstrukturerna för journalhandlingar har en egen vy (tilläggsvy ERAS), där uppgifter om en person själv eller en annan person registreras. Den person som lämnat uppgifterna och den person vars uppgifter det är fråga om har rätt till insyn i uppgifterna.

Social- och hälsovårdsministeriet konstaterar att om personuppgifter behandlas för arkivändamål av allmänt intresse i enlighet med 4 § 4 punkten i dataskyddslagen eller med stöd av punkt 1 c i artikel 6 i dataskyddsförordningen, får undantag göras från den registrerades rättigheter enligt artiklarna 15, 16 och 18–21 i dataskyddsförordningen på de villkor som föreskrivs punkt 3 i artikel 89 i dataskyddsförordningen. En förutsättning för det är att undantagen ska omfattas av de villkor och skyddsåtgärder som avses i punkt 1 i artikeln. Då skulle undantag från den registrerades rättigheter kunna göras om rättigheterna sannolikt förhindrar eller allvarligt försvårar uppnåendet av syftet med arkiveringen och undantagen är nödvändiga för att uppfylla syftet med arkiveringen. Utövandet av rättigheterna skulle omfatta patientuppgifter som gäller andra än den faktiska registrerade, det vill säga uppgifter som en annan person har gett om sig själv eller en annan person i samband med vård av en patient. Uppgifterna måste således ha varit nödvändiga för vården av patienten, men eftersom det rör sig om en mycket liten del av patientuppgifterna äventyrar eller försvårar utövandet av rättigheterna inte på ett betydande sätt syftet med arkiveringen.

Dessutom påpekar social- och hälsovårdsministeriet att kravet på att minimera uppgifterna måste ta hänsyn till syftet med arkiveringen. De patientuppgifter som det föreslås att ska arkiveras utgör en logisk helhet och att gallra i helheten, till exempel genom att använda en urvalsmetod eller genom att endast välja ut patientuppgifter från vissa tillhandahållare av tjänster eller verksamhetsenheter, skulle inte uppfylla målet för arkivering av patientuppgifter.

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

Motiveringspromemoria

9.6.2025

RA/13183/28.02.01/2024

Liksom social- och hälsovårdsministeriet konstaterar övergår journalhandlingar i allmänhet till arkivfasen efter patientens död och behandlingen av dem omfattas inte längre av EU:s dataskyddsförordning eller nationell dataskyddslagstiftning. Endast i begränsad utsträckning omfattas uppgifter om ännu levande personer i patientuppgifterna av dataskyddslagstiftningen. Situationen är dock tillfällig och uppgifterna arkiveras åtminstone tills vidare i Kanta-tjänsterna, på samma sätt som för uppgifter i förvaringsfasen. Det är också viktigt att notera att journalhandlingar är varaktigt sekretessbelagda. Även om uppgifterna i arkivfasen innehåller information om levande personer förblir uppgifterna sekretessbelagda. Eftersom det är fråga om en tillfällig situation och dataskyddet säkerställs på lämpligt sätt även under arkivfasen, ser jag alltså inte det som en risk för skyddet av personuppgifter eller privatliv.

7. Förslag till beslut

Jag föreslår att journalhandlingar ska förvaras varaktigt i enlighet med det förslag som lagts fram av social- och hälsovårdsministeriet, med följande förtydliganden och tillägg:

- Beslutet gäller inte genetiska uppgifter.
- Dagliga anteckningar inom vårdarbetet förvaras under en viss tid.
- Livstestamenten och donationsviljor ska förvaras varaktigt.
- Röntgenbilder, magnetresonansbilder, isotopbilder, ultraljudsbilder och liknande upptagningar av bilddiagnostiska undersökningar samt bilder i synligt ljus, diabilder och andra bild-, video- och ljudupptagningar ska alla förvaras varaktigt. Social- och hälsovårdsministeriet kommer att lägga fram en mer detaljerad gallringsframställan i ett senare skede, och då klagörs beslutet om diagnostiska avbildningar.

Jag föreslår att beslutet ska tillämpas på digitala och mikrofilmade journalhandlingar inom den offentliga hälso- och sjukvården för så lång tid som uppgifterna har genererats.

Jag föreslår att beslutet även ska gälla analoga journalhandlingar från och med den 1 januari 2022. Jag föreslår att beslutet ska gälla för analoga journalhandlingar som genererats sedan dess. För analoga journalhandlingar (exklusive mikrofilmade journalhandlingar) som genererats före den 1 januari 2022 tillämpas de gallringsbeslut som utfärdats tidigare.

Jag föreslår att gamla patientuppgifter som ska lagras i Kanta-tjänsterna vid behov kan förvaras varaktigt i större utsträckning, om det inte är möjligt att skilja uppgifter som ska förvaras under en viss tid från patientuppgifter som ska förvaras varaktigt.

Jag föreslår att Riksarkivet i det här beslutet inte ska ta ställning till var eller i vilken myndighets datasystem de journalhandlingar som ska förvaras varaktigt ska behandlas och förvaras. Patientuppgifter som har lagrats i Kanta-tjänsterna ska förvaras i organisationens egna system under en viss tid.

RIKSARKIVET

Marita Vallenius

9.6.2025

Motiveringspromemoria

RA/13183/28.02.01/2024

Jag föreslår att den senaste versionen av digitala journalhandlingar ska förvaras varaktigt om den versionen även innehåller informationsinnehållet i tidigare versioner. Om informationsinnehållet i tidigare versioner inte ingår i den senaste versionen, ska alla tidigare versioner av handlingen förvaras.

Jag föreslår att beslutet ska upphäva de tidigare besluten om digitala journalhandlingar inom den offentliga hälso- och sjukvården, inom de gränser som presenteras i beslutet som nu ges. Tidigare beslut om analoga journalhandlingar inom den offentliga hälso- och sjukvårdssektorn fortsätter att gälla för analoga patientjournaler (exklusive mikrofilmade patientjournaler) som genererats före den 1 januari 2022.